

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)*

10 жовтня 2025 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
**СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)

10 жовтня 2025 року

Видавництво
«Юридика»
2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

ЦІЛЬМАК Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

АФОНІН Дмитро Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

БУДЯЧЕНКО Ольга Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ГУРІН Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ДЖЕЖИК Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

САМАРА Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ТАТЬЯНЧИКОВ Андрій Олександрович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ШМАЛЕНКО Юлія Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори

Сучасна психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів С91 Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. М. Р. Аракеляна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 262 с.

ISBN 978-617-8574-65-9

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30918>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому дню психічного здоров'я (м. Одеса, 10 жовтня 2025 р.).

УДК 159.9'6(062.552)

© Автори, 2025

© Національний університет

ISBN 978-617-8574-65-9

«Одеська юридична академія», кафедра психології, 2025

Цільмак Олена Миколаївна
доктор юридичних наук, професор,
завідувачка кафедри психології
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: 0000-0001-7348-4876

Телегіна Ірина Вікторівна
магістрант ОП «Психологія»
Центру заочного та дистанційного навчання
Національного університету «Одеська юридична академія»

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30928>

ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ПСИХОЛОГА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Професійна діяльність психолога є однією з найбільш емоційно насичених та психологічно складних сфер, що вимагає постійної концентрації уваги, емпатійного включення та високого рівня відповідальності за результати роботи з клієнтами. Специфіка взаємодії з людьми, які переживають різноманітні кризові стани, психологічні травми та емоційні труднощі, створює передумови для розвитку професійної деформації – системних змін особистості фахівця під впливом тривалого виконання професійних обов'язків.

Феномен професійної деформації психолога вперше був системно досліджений у працях К. Маслач та С. Джексон, які розробили концепцію емоційного вигорання як ключового компонента професійної деформації. Подальші дослідження Б. Пірлмана, Е. Хартмана, К. Кондо розширили розуміння цього явища, виокремивши когнітивні, поведінкові та особистісні аспекти деформації. У вітчизняній психології проблематика професійної деформації представлена у роботах С. Д. Алексеєнко, Т. В. Зайчикової, Л. М. Карамушки, С. Д. Максименка, О. І. Петрусенко, які підкреслюють специфіку її прояву у представників допомагаючих професій.

Основними проявами професійної деформації психолога є емоційне виснаження, деперсоналізація у стосунках з клієнтами, редукація професійних досягнень та зниження мотивації до професійного розвитку. На когнітивному рівні спостерігається розвиток професійних стереотипів мислення, ригідність у застосуванні методів роботи,

втрата здатності до творчого підходу в нестандартних ситуаціях. Формується так зване «тунельне бачення», коли психолог інтерпретує поведінку клієнтів виключно крізь призму засвоєних теоретичних конструктів, втрачаючи здатність до цілісного сприйняття особистості.

Вплив професійної деформації на якість професійної діяльності психолога проявляється у декількох площинах. По-перше, знижується якість психодіагностики через автоматизацію інтерпретації результатів та нехтування індивідуальними особливостями клієнта. По-друге, страждає терапевтичний альянс – основа ефективної психологічної допомоги – оскільки емоційно виснажений психолог не здатний забезпечити необхідний рівень емпатії та присутності. По-третє, порушується професійна рефлексія, що унеможливорює своєчасне усвідомлення власних помилок та обмежень.

Особливої уваги заслуговує феномен вторинної травматизації – специфічна форма професійної деформації, характерна для психологів, які працюють з травматичним досвідом клієнтів. Систематичне занурення в травматичні наративи призводить до формування у психолога власних травматичних симптомів: нав'язливих спогадів про історії клієнтів, уникнення певних тем, підвищеної тривожності та порушень сну. Це явище особливо актуальне в українському контексті, де психологи активно працюють з наслідками воєнної травми.

Деформація професійної ідентичності психолога також виявляється у трансформації ціннісних орієнтацій. Спостерігається перехід від гуманістичних цінностей допомоги до прагматичних установок «виконання роботи», розвивається цинізм щодо можливостей клієнтів змінюватися, формуються захисні механізми у вигляді емоційного дистанціювання та професійної відчуженості. Такі зміни не лише знижують ефективність психологічної допомоги, але й призводять до порушення етичних принципів професійної діяльності.

На поведінковому рівні професійна деформація проявляється у порушенні професійних меж: або їх надмірної ригідності, що унеможливорює встановлення довірливих стосунків з клієнтом, або навпаки – розмивання меж, що призводить до емоційної залежності від клієнтів та втрати професійної дистанції. Також характерне зниження стандартів професійної діяльності, нехтування супервізією та професійним розвитком, уникнення складних випадків.

Профілактика професійної деформації психолога вимагає системного підходу, що включає регулярну супервізію як простір для професійної рефлексії, особисту терапію для опрацювання власних

психологічних процесів, які активізуються в роботі з клієнтами, та дотримання балансу між професійною діяльністю і особистим життям. Важливим є розвиток навичок саморегуляції, використання технік зниження стресу та формування професійної спільноти як ресурсу підтримки.

Інституційна профілактика передбачає створення в організаціях умов для збереження психологічного здоров'я фахівців: оптимізацію професійного навантаження, забезпечення доступу до супервізії та інтервізії, організацію балінтовських груп, впровадження програм підтримки психологів. Особливого значення набуває формування культури професійного самодогляду, коли турбота про власне ментальне здоров'я розглядається не як розкіш, а як необхідна умова ефективної професійної діяльності.

Сучасні дослідження підкреслюють, що усвідомлення ризиків професійної деформації та активна позиція психолога щодо її профілактики є маркером професійної зрілості. Рефлексія власних професійних меж, готовність звертатися за допомогою до колег, відкритість до нових підходів та методів роботи – ці якості не лише захищають від деформації, але й сприяють професійному зростанню та підвищенню якості психологічних послуг.

Таким чином, професійна деформація психолога є багатоаспектним феноменом, що суттєво впливає на ефективність професійної діяльності, якість допомоги клієнтам та психологічне здоров'я самого фахівця. Розуміння механізмів її розвитку та впровадження системних заходів профілактики є необхідною умовою збереження професіоналізму, етичності та ефективності психологічної практики. Інвестиція в підтримку психологів є водночас інвестицією в якість психологічної допомоги суспільству.

Список використаних джерел

1. Карамушка Л. М., Гнускіна Г. В. Психологія професійного вигорання підприємців: монографія. Київ : Логос, 2018. 198 с.
2. Максименко С. Д., Карамушка Л. М., Зайчикова Т. В. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти. Київ : Міленіум, 2006. 368 с.
3. Петрусенко О. І., Алексеєнко С. Д. Детермінанти синдрому «професійного вигорання» у педагогічних працівників в аспекті психологічного здоров'я. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Педагогіка і психологія*. 2013. Вип. 19. Т. 21. С. 117–123. DOI: 10.15421/1013116.

4. Maslach C., Jackson S. E. The measurement of experienced burnout. *Journal of Organizational Behavior*. 1981. Vol. 2. P. 99–113. URL: <http://dx.doi.org/10.1002/job.4030020205>
5. Newell J. M., MacNeil G. A. Professional burnout, vicarious trauma, Best Practices in Mental Health. 2010. Vol. 6 (2). P. 57–68. 10.70256/607490pbruec.
6. The Psychophysiology of Compassion Fatigue and Vicarious Trauma. New York : W. W. Norton&Company, 2006. 176 p.

Ключові слова: професійна деформація, емоційне вигорання, вторинна травматизація, професійна ідентичність, професійний саморегуляція, психологічне здоров'я фахівця.

Keywords: professional deformation, emotional burnout, secondary traumatization, professional identity, professional self-care, mental health of specialist.

Шмаленко Юлія Іванівна

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри психології

Національний університет «Одеська юридична академія»

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0806-7907>

Бондарчук Іванна Костянтинівна

магістрант ОП «Психології»

Центру заочного та дистанційного навчання

Національний університет «Одеська юридична академія»

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30927>

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТІВ У МІЖОСОБИСТІСНІЙ ВЗАЄМОДІЇ ОСІБ З НАРЦИСИЧНИМИ РИСАМИ ХАРАКТЕРУ

Нарцисизм як психологічний феномен має складну природу та може проявлятися у різних формах та інтенсивності, від здорового нарцисизму, що сприяє адаптивному функціонуванню особистості, до патологічних форм, що призводять до серйозних порушень міжособистісних відносин [1]. Взаємодія з особами, які мають виражені нарцисичні риси, часто призводить до виникнення

Татьянчиков Андрій Олександрович Коршак Ольга Володимирівна ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.	173
Татьянчиков Андрій Олександрович Скалозуб Олександр Васильович ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМАНДАХ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	176
Ткаченко Каріна Русланівна ЗВ'ЯЗОК МІЖ ЯКІСТЮ СЛУХУ ТА РІВНЕМ ТРИВОЖНОСТІ У МОЛОДИХ ДОРОСЛИХ.	179
Тодорцева Юлія Вікторівна ПРОГРАМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЖІНОК СЕРЕДЬОГО ВІКУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.	184
Тодорцева Юлія Вікторівна Бритвина Ірина Олександрівна ВПЛИВ ЕСКАПІЗМУ НА ПСИХОСОМАТИЧНИЙ СТАН ЖІНОК.	187
Третьякова Тетяна Миколаївна Лелюк Анастасія Сергіївна ЗДАТНІСТЬ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ.	190
Удоденко Ярослава Володимирівна Рєпнова Тетяна Петрівна ВПЛИВ ТРАВМАТИЧНИХ ПОДІЙ НА ФОРМУВАННЯ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ.	195
Ульянов Вадим Олексійович Малиновська Марія Дмитрівна ОСОБЛИВОСТІ КОГНІТИВНИХ ФУНКЦІЙ ПАЦІЄНТІВ З РІЗНИМИ ПСИХІЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ.	199
Федорішко Анастасія Дмитрівна ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА САМООЦІНКУ.	203
Цільмак Олена Миколаївна Телегіна Ірина Вікторівна ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ПСИХОЛОГА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.	208
Шмаленко Юлія Іванівна Бондарчук Іванна Костянтинівна ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТІВ У МІЖОСОБИСТІСНІЙ ВЗАЄМОДІЇ ОСІБ З НАРЦИСИЧНИМИ РИСАМИ ХАРАКТЕРУ.	211